

ŽIVA ZAJEDNICA

1F2384E

Listopad / Oktober 1983. Broj **10** (45)

»LEBENDIGE GEMEINDE«

MITTEILUNGSBLATT DER

KROATISCHEN KATHOLISCHEN MISSIONEN

ERSCHEINUNGORT FRANKFURT AM MAIN

CIJENA / PREIS 1,- DM

LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA

Svaki dan – Dan inozemnih sugrađana!

Jeder Tag ein Tag des ausländischen Mitbürgers

Hvalevrijedna i plemenita ideja Crkava i drugih dobrotvornih ustanova u Njemačkoj da se održi jedan dan, kasnije je on prerastao u tjedan, posvećen životu, radu, pitanjima i problemima stranaca gubi pomalo, tako nam se bar čini, na značenju, iako neki ljudi drukčije misle. Od početnog zanosa prvih godina nije mnogo ostalo. Tako to često biva u životu. Danas se dobiva dojam da je Dan inozemnog sugrađanina doživio sudbinu Dana žena.

Onom sloju ljudi naime koji je u društvu potcijenjen ili nedovoljno cijenjen „daruje“ se jedan dan ili tjedan u godini. To se onda slavi i – sve u redu. Nerijetko je to jedan obični alibi za nečistu savjest društva prema tim ljudima. Jer da su žene npr. prije nekoliko desetaka godina imale u društvu sva ona prava koja im kao ljudskim stvorenjima pripadaju, ne bi bilo Dana žena. Da su ljudska društva poštivala majku onako kako to ona zaslužuje, da se domaće sta-

novništvo prema strancima uvijek odnosilo zbilja ljudski, ne bi bilo ni Dana majki ni Dana stranaca. Ti i takvi dani bili bi suvišni. Smatramo da bi ovo naši „gostodavci“, točnije poslodavci, morali imati pred očima kad pripremaju Dane inozemnih sugrađana i kad o njima razmišljaju i razgovaraju.

Kad stranac bude imao sva svoja prava koja mu po Božjem i ljudskom zakonu pripadaju, kad stranac bude poštivan kao čovjek – makar govorio drugim jezikom, bio druge kulture, drukčije rase ili vjere – Dan stranca će po sebi otpasti. Onda će svaki dan biti Dan stranca.

Ovakav kakav je Dan inozemnih sugrađana kristalno jasno pokazuje da između njih s jedne strane i domaćeg stanovništva s druge strane nema onog potrebnog međuljudskog fluida, onog tako potrebnog životnog strujanja, susreta, prihvaćanja. Zato su Crkve, videći to stvarno stanje, i nastojale naglašavati potrebu detaljnog informiranja, međusobnog zbližavanja i zajedništva. Koliko su uspjele? Po svemu sudeći – vrlo malo. Može se mirne duše reći da iz tih Dana stranaca nije potekla nijedna veća inicijativa koja bi bila u stanju mijenjati mentalitet i ponašanje kako Ni-

(nastavak na sl. str.)

„O, tužna je Mati moja:
Zjene su joj potamnile,
Noge su se izranile,
Lice joj je napačeno“.

U ovom broju

- Dan inozemnog sugrađanina str. 1 – 4
- Je li se Gospa ukazala u Gali? str. 4 – 5
- Ni krize nisu uzaludne str. 5 – 6
- Tuđina ga nije slomila str. 6
- Juraj Križanić i njegovo djelo str. 7 – 8
- Iz naših misija str. 10 – 13
- Mrtvi pjesnik u živoj zajednici str. 14
- Bartol i Stana str. 15
- Ausländertag in Koblenz S. 16

jemaca, tako stranaca. Ako do te promjene i dolazi, a dolazi Bogu hvala, onda ona nije toliko vezana uz taj Dan koliko uz radno mjesto, školu, stan, ulicu, svakodnevne susrete. Dan stranaca bi, po našem skromnom mišljenju, morao biti manifestacija toga ostvarenog suživota jedne i druge strane, on bi trebao biti proslava uspjehom okrunjenih susreta tih „dvaju svjetova”. Ovakav Dan ili Tjedan, svejedno, sve manje privlači strance i Nijemce i prelazi nekako u zaborav.

Kako se Tjedan slavio ove godine?

Ove se godine Tjedan stranaca održavao od 25. rujna do 3. listopada, u Bavarskoj još u lipnju, pod motom: „Nadvladati strahove, postati susjedima”. Prema informacijama koje smo dobili iz raznih dijelova Njemačke, Tjedan je naišao na loš odziv i Nijemaca i stranaca. Ni naše se misije u velikom broju slučajeva nisu odveć angažirale, a bilo je slučajeva da im je čak bilo zabranjeno nastupati. Tamo gdje su misije sudjelovale svojim priložima u osmišljenju stranačkog Tjedna i nama to javile, rado smo zabilježili u vijestima. A drugo?

U Hamburgu se taj Tjedan nije ove godine niti održao, iako je taj grad nekada prednjačio u proslavi Dana inozemnog sugrađanina. U Frankfurtu je bilo podijeljeno na tisuće listova u kojima su se pozivali i Nijemci i stranci da dođu na predavanje našega urednika o „Crkvi u Jugoslaviji”, a došlo je točno 13 osoba –

devetero Nijemaca i četiri Hrvata. Čak je i ugledni Frankfurter Allgemeine upozorio na to predavanje. A to je bio kao glavni prilog proslavi Tjedna stranaca u metropoli na Majni. Ni u Kölnu, koliko nam je poznato, barem što se tiče naše tamošnje misije, nije bilo puno bolje. U Mannheimu gdje su Talijani i Turci oblikovali uglavnom taj Dan nastupila je i jedna naša grupa s pjesmom „Kad čuješ tambure...” Ne znamo koliko su onakvim pjevanjem i sviranjem pripomogli da nas Nijemci prihvate i zavole. No, to je drugo pitanje. U Berlinu se Tjedan stranaca održaje kroz cijeli mjesec listopad. Ako se tamo što zapaženijeg dogodi, rado ćemo to zabilježiti u „Živoj zajednici”.

I poslije ovogodišnjeg Tjedna možemo sa sigurnošću ustvrditi: ti Dani i Tjedni inozemnih sugrađana ne postižu, nažalost, onih ciljeva koji su im bili namijenjeni, a to su: upoznavanje, zbližavanje, solidariziranje domaćina i gastarbajtera. Zašto?

Njemačko je stanovništvo, da spomenemo samo neke razloge, sve više zakupljeno svojim problemima nezaposlenosti, nesigurnosti, okoliša, raketa, financija, a u strancima mnogi od njih vide samo probleme, ljude koji su im oduzeli radna mjesta. O doprinosu stranaca, kako onom jučešnjom tako i današnjem, ovom društvu najčešće se šuti. Zemlje stranaca u kojima Nijemci ljetuju daleko su im zanimljivije nego građani tih zemalja s kojima se u Njemačkoj danomice susreću. Sunce, mo-

re, vino i drugo s juga, to je za mnoge domaćine ono jedino dobro što stranci imaju, a osoba stranca nije više, ako je ikada to uopće i bila, zanimljiva. I zato Dani stranaca blijede, postaju beskrvni.

Ni strance, ruku na srce, ti Dani i Tjedni puno ne zanimaju, jer vide da oni ne mogu donijeti onog potrebnog zaokreta u smislu njihova suživljavanja s njemačkom sredinom. Svaki se stranac pokušava nekako snaći, ako se već nije snašao, na različite načine i bez tog razvikanog Dana. Ima tri godine pisali smo o ovim Danima i zaključili da se nešto ipak kreće. Danas kad razmišljamo o proslavi Tjedna stranaca mislimo da se malo, manje kreće nego onda.

Sve ovo ipak ne znači da Tjedne stranog sugrađanina ne treba održavati. Treba. Treba – i to još intenzivnije i inventivnije zajednički se okupljati i zajednički gledati unaprijed.

No najvažnije bi, po našem mišljenju, bilo: učenjem njemačkog jezika i običaja, kulturnim vladanjem, izbjegavanjem kriminala, zgodnim nuđenjem svoga vlastitog identiteta, točnim informiranjem, nenametljivom pristojnošću i sl. osvojiti dušu i srce njemačkog čovjeka tako da svaki dan bude za Nijemce Dan inozemnih sugrađana, tj. ljudi stranaca s kojima oni svakog dana dolaze u dodir, i obratno. Dan stranog sugrađanina bio bi tako dug kao godina, dug kao i njegov boravak u ovoj zemlji kojoj su stranci sa stotinu razloga neophodno potrebni.

I. Vugdelija

Doprinos nekih naših misija proslavama Dana i Tjedna inozemnih sugrađana

Mladi offenbaški folkloristi sve zapaženiji na svim susretima stranaca i Nijemaca

OFFENBACH

Grad nije razočarao strance

Ni ove godine nije grad Offenbach razočarao za Dane inozemnih sugrađana koji su se održali 17. i 18. rujna na Wilhelmsplatzu i u crkvi Sv. Marije. Naši su vjernici sudjelovali na međunarodnoj Misi (na orguljama je za sve svirala s. Mercedes Domic), a na našem ukusnom štandu bile su ponuđene informacije, knjige, narodni specijaliteti i domaća pića. Nastupio je i zbor „Branimir” pjevanjem na hrvatskom i njemačkom jeziku i dvadesetdvočlana dječja folklorna grupa. Nogometna momčad „Zrinski” osvojila je drugo mjesto. Zapaženo je veliko sudjelovanje njemačkih građana u svim akcijama stranaca. Offenbach se i ovoga puta opoštenio.

KOBLENZ

„Jeste li nadvladali strah i našli susjede?“

U slikovitom gradu Koblenzu, na rijeci Rajni, poznatom kao gradu vojnih garnizona i ponešto konzervativnijem stanovništvu, Dan je stranaca održan nešto ranije, u subotu, 10. rujna, na prekrasnom i prostranom Zentralplatz-u. Među najaktivnijim grupama koje su sa gradskom upravom pripremale program bila je i naša misija. Od nje su potekle i ostvarene neke originalne ideje. Tako je prihvaćeno da srednje i osnovne škole pošalju nekoliko svojih razreda na trg te ispituju i zapisuju javno mnijenje stranih i domaćih posjetitelja o problemima emigracije. Trg je vrvio od djece i mladeži koji su intervjuirali odrasle, najčešće udvoje: jedno s umnoženim tucetom pitanja, a drugo s olovkom i tekom u ruci. „Koliko dugo ste izvan domovine?“, „Osjećate li se ovdje zapostavljenim?“, „Smtrate li Nijemce ne/gostoljubivima?“, „Što vas ovdje najviše boli?“, „Koje slobode možete ovdje uživati više nego li u domovini?“, „Nabrojite i po mogućnosti kratko opišite neka svoja nacionalna jela i specijalitete“ te sijaset drugih zujilo je na svakom ćošku, a jednako tako i vrlo zanimljivi odgovori Turaka, Talijana, Španjolaca, a da ne kažemo naših, koji su imali na trgu čak 3 različita štanda. Školska su djeca objašnjavala da iz tih razgovora moraju napraviti referate, ili će pak imati o tome jednu školsku zadaću odnosno razgovor s diskusijom u razredu. Nema što: takva zainteresira-

nost mlade generacije može pridonijeti boljem upoznavanju, uklanjanju predrasuda i paušalnih predodžaba, a time i pravilnijem međusobnom razumijevanju i uzajamnom poštivanju.

Na trgu su između raznih njemačkih organizacija koje se bave pitanjima stranaca, kao: „Arbeiterwohlfahrt“, „Caritas“, sindikat, Amnesty international, ali i Gradska knjižnica i još neke imale svoje štandove i grupe stranaca. Naša misija imala je štand „Kindermalwerkstatt“ (Radionica dječjih crteža), gdje su se sva djeca mogla oprobati crtačkim umijećem na temu „Jeste li nadvladali strah i našli susjede?“, zatim informativni štand o radu i ciljevima hrvatske misije te treći štand, zajednički s njemačkom ustanovom za pomoć teškim bolesnicima Trećeg svijeta. Tu su naše domaćice nudile hrvatske i njemačke specijalitete, ali ovog puta ne s roštilja, nego kolače, prije svega: na licu mjesta pravljene palačinke, crnu kavu „bosnisch Mokka“ i sl., a njemački su suradnici preko zvučnika neprestano pozivali posjetitelje, da se na ovom štandu uključe u zajedničku dobrotvornu akciju Hrvata i Nijemaca u korist najprotebnijih u tzv. Trećem svijetu. Hrvatska folklorna grupa mladih dva puta je oduševila prisutne koji, usprkos povremenoj jačoj kiši, nisu brzo napuštali trg, a među njima je zapaženo dosta nastavnika gore spomenutih škola, koji će ovdje stečene informacije i zapažanja sigurno moći dobro primijeniti i u svom nelakom i odgovornom odgojnom radu s domaćim i inozemnim đacima i mladim ljudima.

Hoće li nada boljša sutra ikada zasjati u očima inozemnih sugrađana?

STUTT GART

Misa na sedam jezika

Njemački i inozemni katolici sudjelovali su sa svojim molitvenim priložima na sedam jezika u euharistijskom slavlju koje se održalo 25. rujna 1983. godine u konkatedralnoj crkvi sv. Eberharda u povodu „Tjedna inozemnih sugrađana“. Nadbiskup Guido del Mestri, papinski nuncij u Bonnu, inače rođeni Banjalučanin, pozvao je sve na „novi val bratstva između stranaca i Nijemaca“.

Univerzalnost Katoličke Crkve došla je vidno do izražaja na Misi koju je s mjesnim biskupom služilo još nekoliko biskupa – nuncij del Mestri, šibenski J. Arnerić, jedan talijanski i ljubljanski pom. biskup Lenić. Kratki nagovori i molitve bili su izrečeni na sedam različitih jezika. U šarenilu narodnih nošnji posebno su se lijepo zapažale i prepoznavale naše hrvatske.

Nuncij je pred pokrajinskim ministri- ma i poslanicima pozvao njemačke župne zadnice da se energično suprotstave zabrinjavajućoj mržnji prema strancima. Rekao je da se rješenje problema može postići samo povezivanjem naroda i stvaranjem ozračja pravoga bratstva. On je predrasude i nesklonost prema strancima nazvao „direktnim proturječjem kršćanskom mišljenju, kršćanskoj tradiciji i Evanđelju“.

Razmišljanje jedne Hrvatice:

Povratak

*Kao ptice sam vas svijala u krilo,
sva moja sreća bili ste mi tada,
a sada, evo, porasla vam krila,
sad tužno gledam, umire mi nada.*

*Jer sad već vidim kako vas izgubih,
da, uzalud su bile moje riječi...
Kako li ću samo da se vratim?
Što mogu dragoj majci zemlji reći?*

*Da, reći ću joj mnoge prazne riječi,
dok suze će mi kapati niz lice.
Plakat ćemo tada ja i ona skupa
i vjerovat: vratit će se ptice.*

*Zato, zemljo moja, daj raširi ruke
i zagrlj nježno makar mene sada.
Živjet skupa s tobom, to sam samo
htjela.*

*Al' umrijet se mora – vidi zvijezda
pada.* Anka Peran, Korb

Razmišljanje jednog Turčina:

Kao pas

Da sam pas, koji već dugo živi u Zapadnom Berlinu, već odavno bih dobio državljanstvo i ne bih trebao svake godine moljati za dozvolu boravka.

Da sam pas, koji već tako dugo živi u Zapadnom Berlinu, imao bih već odavno prava jednoga Nijemca i nitko me ne bi htio protjerati.

Da sam pas, koji već tako dugo živi u Zapadnom Berlinu, dragali bi me i prijateljski pozdravljali i nitko na mene ne bi gledao s visoka.

Da sam pas, koji već tako dugo živi u Zapadnom Berlinu, ne bih imao zabrane ulaska u lokale nego bih u najboljim kućama bio dobro došao.

Da sam pas, koji već tako dugo živi u Zapadnom Berlinu, imao bih pristojan i topao stan, a ne kolibu u ruševnoj zgradi.

Da sam pas, koji već tako dugo živi u Zapadnom Berlinu, ne bih se trebao stidjeti što imam mnogo djece.

Da sam pas, koji već tako dugo živi u Zapadnom Berlinu, ne bi me nitko zvao „Kanake” ili goničem deva.

Da, kad bih bio pas i kad bih već tako dugo živio u Zapadnom Berlinu, da, tada bih imao lijepi remen oko vrata i mogao bih mokriti gdje god me je volja.

Jusuf Nacum

Međugorje / Gala

Gospa se ponovno „ukazala”?

Otkako se prije par godina počelo govoriti o navodnim ukazivanjima bl. Djevice Marije u malom hercegovačkom mjestu Međugorje, tisuće i tisuće ljudi ne prestaju dolaziti u taj kršni kraj da bi molile, primile sakramente, prihvatile se pokore i živjele kršćanske, ljudske. Tako je na dan Uzvišenja sv. Križa, 11.9. o.g., u Međugorju bilo oko 120.000 hodočasnika. Sredstva društvenog priopćavanja u domovini nisu na žalost tog skupa zabilježila. Ali jest „Glas Koncila” i zagrebačka „AKSA”. Svi oni koji su hodočastili u Međugorje, a među njima je i velik broj naših gastarbajtera iz Njemačke, ne mogu se nadiviti sabranosti, tišini, uronjenosti u molitvu naroda Božjega koji se tu okuplja da bi susreo Krista i Majku njegovu. Kažu da nema crkve na svijetu u kojoj se zdušniji i pobožniji moli nego u Međugorju. A to je puno. Plodove obraćenja koja se događaju u toj župi, osjetile su već mnoge obitelji i pojedinci. Po povratku naime svojim kućama međugorski hodočasnici proživljavaju intenzivnije svoju vjeru. Početna hajka na „kleronacionalističke snage” koje su „uzrok tih opasnih manifestacija” je, Bogu hvala, splasnula. I pravo je da je tako. Izgrađeni vjernik ne zna jednostavno nikoga plašiti ili zastrašivati – on se u svakom svom postupku vodi Kristovim zakonom ljubavi, od njega ne treba nitko strahovati. Da li se Gospa u Međugorju stvarno ukazala ili nije, to pripuštamo sudu Crkve da to ocijeni. Nas iskreno veseli da narod koji dolazi u Međugorje biva ljudskiji i kršćanskiji, prema tome bolji u svakom pogledu. A kojega pravog čovjeka to ne bi veselilo!

I u Gali „ukazanje”?

Koncem kolovoza ove godine pronijela se vijest da se i u sinjskom selu Gala Gospa navodno ukazala grupi djece i dvjema odraslijim osobama. Svijet se odmah počeo okupljati na to „mjesto ukazanja”. Znalo je biti i do dvije tisuće vjernika na mjestu gdje su djeca navodno „vidjela Gospu”. Svijet je dolazio moliti. I još uvijek dolazi. U početku je uredovala i milicija. I to ne baš nježno. Gvardijan sinjskog samostana rekao je novinaru zagrebačkog tjednika „Da-

nas” da mu „nije jasno zašto je milicija intervenirala palicama”, pa su „splitske bolnice pune povrijeđenih”. Djeci se i dvjema odraslim osobama Gospa navodno i dalje ukazuje.

Službena se Crkva na čelu s nadbiskupom Franićem, provincijalom Šipićem, župnikom Marovićem i gvardijanom Tadićem ogradila od tih navodnih ukazanja. Crkva snagom svoje vjere zna da su ukazanja moguća.

A jesu li se stvarno ovdje ili ondje i dogodila, to je drugo pitanje koje zahtijeva pomnjivo proučavanje i analizu prije nego se donese siguran sud s kojim Crkva nikada ne žuri.

Društvene novine u domovini dale su nemali publicitet tim događajima u Gali. Na svoj način, dakako. Tako „Vjesnik Cetinske krajine” piše da je splitski nadbiskup rekao da Crkva ne priznaje mogućnost ukazivanja Gospe u Gali. Na zdravlje! Jasno da je to neistina. Biskup Katoličke Crkve ne može nešto takva reći. Franić to nije rekao. Ali, eto, istinoljubivi novinar piše.

Vrijeđanja bezbožnog sveznadara

„Slobodna Dalmacija” je u četiri nastavka, od 12. do 15. rujna 1983., donosila pisanje svoga novinara Miljenka Smoje o Gali i navodnim Gospinim

ukazanjima. Ovaj „stručni teolog”, tako mnogi zovu tog napuhanog splitskog sveznadara, izrugao je nemilice galske pojave i to na jedan, njemu svojstven, gadan način. Njemu, deklariranom bezbošću, religiozni osjećaji koje on u svojim člancima vrijeđa, manje su važni od mesa koje u Sinju mora kupiti svojoj ženi i od same teme o koj piše. Mirisu „kafe”, juhe, rakije posvećuje više pažnje nego traženju uzroka pojave u Gali zbog koje je i došao. Svojim bogohulnim i prljavim jezikom, on javni radnik, ne oplemenjuje niti smiruje čitatelja i mladeži, nego truje i ostavlja okus gorčine. Dobiva se dojam da je tome čovjeku sve „geografsko znanje” u donjem dijelu tijela.

Članak „Nedjeljne Dalmacije” od 18. 9. 1983. pod naslovom „Zašto silazi Gospa” daleko je ozbiljniji od Smojinih beljezgarija. Tu novinar Kuštre pokušava na temelju iskaza trojice stručnjaka pronaći uzroke tih, u svakom slučaju čudnih, pojava u Gali. No ne možemo se načuditi neupučenosti u vjeru i religioznoj nepismenosti dr. Mladena Zvonarevića kad doslovno kaže: „... ako se radi o religioznim ‘prikazanjima’, animisti susreću svoje bogove, budisti svoje, muslimani svoje, a kršćani svoje itd.” A mi mislili, poštovani profesore, da kršćani i muslimani vjeruju u jednog Boga!

Zagrebački tjednik „Danas”, od 20. rujna 1983., piše na tri stranice o „Pet Gospih tajni” u Gali. Članak vrvi poluiistinama i neistinama, ali za razliku od Smoje, novinar Krušelj ne vrijeđa vjerskih osjećaja, čuva distancu.

Na kraju samo još jedna riječ: ljudi dolaze u Galu moliti, a pravo na molitvu garantiraju ustavi svih civiliziranih zemalja. No smiješno je, kad ne bi bilo za-

Raščlamba vjerskog trenutka

Ni krize nisu uzaludne

Što se događa u Hrvatskoj u zadnjih nekoliko godina da su svjetovne vlasti počele dizati uzbunu, navodno, zbog širenja „klerikalizma”? Ukazivanja Djevice Marije u dva hrvatska mjesta izazvala su jako oštra reagiranja vlasti, pa čak i intervencije milicije. Čovjek se ovdje mora sjetiti one glupe Staljinove izreke: „Koliko Papa ima divizija?” Zar u nas ima još onih koji se plaše nepostojećih Papinih divizija? Svatko zna, pa i vlasti, da je Crkva vrlo skeptična prema ukazivanjima svetaca. Ona to dugo ispituje i rijetko odobrava. No u isto vrijeme Crkva je tolerantna prema onima koji u to čvrsto vjeruju. To uopće nema nikakve veze s politikom.

Čemu onda tolika uzbuna svjetovnih vlasti? Ako netko u to ne vjeruje, ne može ili ne smije vjerovati, onda bi mu prva dužnost bila da traži uzroke takvim pojavama. Političari i sociolozi bi se trebali pitati zašto je sve više onih koji vjeruju u nadnaravne pojave. Što se to događa s ljudima pa traže utjehu u onome što nije moguće objasniti znanostima i izmjeriti aparatima? Zašto se to događa baš danas u vrijeme navodno najvećeg trijumfa ljudske znanosti i tehnike?

Oni bi možda i našli neke odgovore. Kaže se da u vrijeme velikih društvenih i materijalnih kriza ljudi traže utjehu u

religiji. Zašto se takove ljude u nas smatra nazadnjacima? Treba samo pogledati one koji tvrde da su vidjeli lik bl. Djevice Marije i čuli njezine poruke pa se uvjeriti da su to potpuno normalni mladi ljudi koje još nije zahvatila duhovna i materijalna bijeda našeg doba. To su pametni, zdravi i normalni dječaci i djevojčice, mladići i djevojke.

Očito se tu radi o mnogo dubljim uzrocima koje sociolozi ne mogu ili ne žele sagledati. I naša je domovina nesumnjivo zahvaćena dubokom krizom na brojnim područjima života. Ali, tu krizu nije moguće opisati podacima o materijalnim nestašicama i sličnim stvarima. Ima naravno i toga. Ljudi su u domovini dugo živjeli iznad svojih mogućnosti. Trošilo se na veliko, uzimani su debeli krediti, pravljene su megalomanski planovi, malo se radilo... To je stvorilo mentalitet konzumnog društva u jednom gospodarstvu koje nije bilo kadro proizvoditi na način i u količinama kako to rade društva izobilja. Otrježenje je možda došlo i prekasno. Crkva je na to odavno upozoravala. Splitski nadbiskup Frane Franić je u više intervjuja i članaka stavio opasnost zapadnog materijalističkog poimanja života uz bok istočnom borbenom ateizmu.

Od prije dvije, tri godine to prividno blagostanje u nas počelo je kopniti kao snijeg u proljeće. Stari „grijesi” u gospodarskoj politici počeli su se osvećivati žešće nego što se itko nadao naprosto zbog toga što su ljudi u nas u vrijeme privrednog „booma” mislili da taj hod može ići samo naprijed. Sad kad je knjiga „spala na dva slova” mnogi su se ljudi suočili s onim na što do sad nisu pazili. Odjednom su se „sjetili” da su zapustili njegovati prijateljstvo i dobro susjedstvo, da su malo vodili računa o djeci i bračnim drugovima, da odavno nisu pročitali ni jednu vrijednu knjigu itd. Neki od njih su ponovno počeli „odkrivati” vjeru i Boga. Zašto ne? To je posve normalno. I onda to, naravno, iskazuju u javnosti.

Tako se događa da se športaši javno prekriže prije nastupa na nekoj utakmici, da navijači nekih klubova zazivaju u pomoć bl. Djevicu Mariju ili Isusa nadajući se pobjedi svoga kluba, da se lju-

losno, da novinari-ateisti uče vjernike gdje, što, kako i kada trebaju moliti i vjerovati. Neka to pripuste Crkvi. Ona o tom nešto malo više zna. I. Vugdeltja

Umro biskup J. Lach

U Zagrebu je 12. rujna 1983. blago u Gospodinu preminuo pomoćni zagrebački biskup dr. Josip Lach, dugogodišnji predsjednik Vijeća Biskupske konferencije za hrvatsku migraciju. Na njegovo mjesto izabran je na ovogodišnjem jesenskom saboru Biskupske konferencije dr. Tomislav Jablanović, pomoćni sarajevski biskup.

Dok dušu biskupa Lacha preporučujemo molitvama naših vjernika, dotle novom predsjedniku želimo obilježiti Božjeg blagoslova u teškom i odgovornom poslu.

Biskup Jablanović propovijeda hrvatskim vjernicima u Münchenu

di glasno mole prije nekog posla i teškog podhvata. To nema nikakve veze s klerikalizmom. Klerikalizam je traženje prevlasti u društvu a ne iskazivanje svoje vjerske pripadnosti. Naravno, to iskazivanje ne smije nikoga uvrijediti, pa ni ateiste.

No nije samo materijalna kriza jedini uzrok krizi pojedinaca i društva. To bismo mogli objasniti jednom anegdotom. Kad se nedavno njemački savezni predsjednik Karl Carstens sastao u Zagrebu s našim kardinalom nadbiskupom Franjom Kuharićem, jedan je tamošnji promatrač rekao njemačkom novinaru Carlu Gustafu Stroehmu da svjetovne vlasti kod nas, a rekao bih i u mnogim drugim zemljama, nisu riješile „pitanje vječnosti“ kao što je to učinila Crkva, pa će stoga u ovo nesigurno doba vjernika biti sve više. Vjernici dobro znaju da ako sve izgube ostaje im – vjera, vjera u vječni život. Vjera je ne samo utjeha u teškoćama života nego i sigurnost da je ovaj život, pa makar bio i najteži, samo sitna epizoda spram vječnosti nakon smrti. Nema te svjetovne sile koja bi tu mogla „konkurirati“ vjeri i Crkvi. Osim toga, vjernici znaju da tu divnu vječnost moraju steći ovdje na kugli zemaljskoj, u ovoj dolini suza. Stoga s punim pravom vjeruju da patnje nisu uzaludne i da su teškoće života samo ispit pred ulaskom u vječni život. Zato oni koji iskreno i duboko vjeruju mogu mnogo lakše svladavati sve osobne i zajedničke krize nego oni za koje je zemaljski život sve, a ono što dolazi nakon njega – ništa.

Mihovil Šimić

Moral – pohlepa jede ljude

„... Nije problem u tome što nam je moral nizak, nego u tome što njegova razina pada sve niže...”

Tamo gdje je komunistički, odnosno socijalistički moral u krizi, tamo gdje se ne daju zadovoljavajući odgovori na vječna pitanja i težnje ljudi, gdje je praksa u prevelikom raskoraku s idealima, otvara se prostor za nuđenje alternativa. Porast religijskog utjecaja baš u socijalističkim zemljama upućuje na takve zaključke.

U jednoj nedavnoj raspravi o moralu Ivića Maštruko je iznio tezu o širokoj rasprostranjenosti religijskog morala i na našem tlu.

AKTUALNI RAZGOVOR

„Tuđina ga nije slomila”

Ovogodišnje duhovne vježbe za naše misionare koji rade u Zapadnoj Evropi vodio je od 26. do 30. rujna u Vierzeheiligenu prof. dr. Ivan Golub, profesor na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, koji je široj javnosti poznat po znanstvenoj obradi djela i života **Jurja Križanića, Klovića i Paštrića** te po svojim pjesničkim razmišljanjima o Bogu i čovjeku, kao što su to „Čežnja za licem”, „Najprije čovjek” i dr.

S njim je ovih dana naš urednik vodio kratak razgovor.

● Profesore, u listopadskom broju „Žive zajednice” donosimo prikaz života i rada Jurja Križanića. „Okolo” mu je posvetilo gotovo čitav svoj 300. broj. O njemu je održano više simpozija. Učinila je to i JAZU. U Obrhi mu je postavljena spomen-ploča u povodu 300. obljetnice smrti. Na nj se ovih dana opširno osvrnuo naš religiozni i društveni tisak. Poznato je da ga je Miroslav Krleža jako cijenio. Vi ste i svoju doktorsku radnju napisali o tom velikom čovjeku. Možete li za naše čitatelje ukratko reći što se Vas, sigurno najboljeg njegova poznavatelja, najviše doimlje kod tog svećenika, glazbenika, dominikanca, zatočenika, Slavena, Hrvata, jezikoslovca, teologa?

– Najviše me se doimlje Križanićeva čovječnost i njegova čestitost; ne krije on svoju tugu, ne hini ushit, ne skriva jecaj (i potpisao se negdje: Juraj Križanić Nebljuški Javkanica). Znao je praštati; zemlji koja mu nije bila naklona ni harna kao zatočenik izrađuje djelo o obnovi – „Razgovori o vladatelstvu”. Tuđina i daljina u kojoj se nalazio nije ga slomila, nije se zatvorio u čangrizavo zabadanje i neplodno kukanje, već je stvarao.

– Kamo sreće da je religijski moral, u onom dijelu koji se ne suprotstavlja društvenom putu, toliko prisutan. Na žalost, ni dosta normi tog morala, koje imaju općeljudsko značenje, nisu nikad ostvarene – rekao je tada Radomir Lukić...

„Danas”, 4. 10. 1983., str. 5 – 6

● Kažite nam u najkraćim crtama o čemu ste ovih dana govorili našim svećenicima. Jesu li to bile klasične duhovne vježbe ili nešto drugo? Može li se za Vaša predavanja reći, kao što Vam je za knjigu kazano, da su „bez katehetsko-homiletske prinude”?

– Govorio sam o Bogu, o Isusu, o Duhu Svetomu. Kako se ono veli: vječne istine o Bogu i čovjeku.

● Vi ste svećenik zagrebačke nadbiskupije, profesor na fakultetu, znanstveni radnik, a zna se da ste i pjesnik. To Vaša djela potvrđuju. Recite nam kako spajate poeziju sa znanstvenim radom i kad stignete pisati pjesme i pjesnička razmatranja. Recenzent knjiga u našem listu napisao je u ovogodišnjem devetom broju da Vi „još niste rekli sve što nosite zapretano u dubini svoga umjetničkog bića”. Čim ćete nas obradovati u neposrednoj budućnosti?

– Pjesma i znanost i nisu uvijek dvoje. Znanost kad je stvaralačka biva zapravo umjetnost. Ako igdje, čovjek u pjesmi osjeća da mu je riječ darovana. Uskoro bi trebala izaći zbirka pjesama. A ovih dana izlazi i knjiga „Prisutni – Misterij Boga u Bibliji”.

● Profesore, hvala Vam za ovaj razgovor.

Profesor dr. Ivan Golub

Juraj Križanić – njegovo djelo i značenje

(uz 300. obljetnicu smrti)

1. Oko hrvatskog pisca Jurja Križanića ima nespornosti: priznavali su mu iznimne sposobnosti, dalekovidnost, širinu misaonih obzora, učenost, ali su mu neki književni povjesničari pripisivali dvoličnost, himbenost, katoličansku fanatičnost u službi Rimske kurije; zu mnoge je bio Slaven i sveslavenski raspoloženi pisac, dok je zu N. Škerovića bio „otuđen“ od Slavenstva.

Juraj Križanić je ipak bio naš hrvatski čovjek, simpatični stradalnik u službi svojega svećeništva i zamisli o pomirbi između Zapada i Istoka i velikog zajedništva Slavena. Njegova je tragika u velikim mislima omeđenim tijesnim društvenim i narodnim međama u doba velikih računa i obračuna. U Križanićevu životopisu ima nejasnoća, skokova i praznina, ali sve podatke vezuje nit ljudskoga i vjerskog zajedništva. Sve što je Križanić učinio, svi njegovi putovi i objelodanjena mu djela svjedoče o dosljednosti i vjernosti mislima koje su ga prožimale, makar mu sredstva i postupci nisu uvijek sukladni. Za znanstvenike je veoma zanimljiv (u jesen 1983. održan je u Rusiji znanstveni skup o Križaniću) pa su o njemu pisali A. Brückner, I. Kukuljević, M. Vujić, V. Jagić, M. Kombol, M. Krleža, V. Bogdanov, A. Vidaković i niz drugih (ruskih, poljskih, srpskih, čeških) pisaca.

2. Početni i završni podaci Križanićeva životopisa nisu sasvim pouzdani. Rodio se u župi Lipnik, sjeverno od Kupe, u skromnoj plemićkoj obitelji, god. 1618. ili 1619. U rodnim mu se kraju križaju i miješaju narječja i to pomaže tumačenju o nečistoći hrvatskog jezika kojim je pisao. Kao isusovački pitomac svršio je gimnaziju u Zagrebu (1630.–1636.), zatim je stjecao naobrazbu u Grazu (do 1638.), zatim u Bologni (1640.) i Rimu. Stekao je akademske naslove. S dopuštenjem Sv. zbora za promicanje vjere stupio je u rimski zavod Collegium graecum, gdje je proučavao pitanje crkvenog raskola, odlučan posvetiti svoju djelatnost pomirenju Crkava. Posebice se oduševljavao povratkom Rusije u zajedništvo s Rimom. Poznavanjem jezika (latinskog, grčkog, talijanskog, njemačkog i španjolskog) želio je moskovskom vla-

stodršcu služiti i uvjeriti ga o potrebi pomirbe sa Zapadom. I svoju svećeničku službu usmjerio je u domovini tom cilju: službovao je među žumberačkim Vlasima (svećenikom je postao 1642.), zatim je bio župnikom u Nede-lišću u Međumurju, pa Varaždinu. Uskoro je upućen u Smolensk gdje je preko Beča i Varšave stigao god. 1646. Sa stanovitim poljskim poslanstvom stigao je zatim u Moskvu. Nije so ondje zadržao dugo. U Poljskoj je zamislio napisati ruskim jezikom raspravu o raskolnicima i hereticima. Očito rimski Sv. zbor nije imao puno povjerenje prema njemu, pa je J. Križanić na svoju ruku krenuo kao kapelan i tajnik baruna Rudolfa Schmidta von Schwarzenhorna iz Beča u Carigrad, Dunavom preko Budima, Pešte, Beograda, a zatim Niša i Sofije do Carigrada. Nakon dva mjeseca opet je u Rimu i ondje je ostao do ljeta 1658. kad se uputio u Rusiju (jamačno protiv volje Rimske kurije). Put ga je vodio preko Galicije u Ukrajinu (Nježin), položio je prisegu bojaru Trubeckom i uputio se u Moskvu gdje je stigao u studenom 1659. Nije spominjao ondje svoje svećeništvo nego je prihvatio službu prevoditelja s latinskog i grčkog. Ali već u siječnju 1661. prognan je u Tobolsk, u Sibir. U progonstvu je ostao do 1676. kad je pomilovan i dopušten mu je povratak u Moskvu. U travnju 1677. krenuo je iz Moskve prema Danskoj i Beču. Ali poslije Pskova krenuo je u Wilnu i stupio je među dominikance. Želio je stići u Rim i u svojem izvješću o Rusiji upoznati Sv. zbor za širenje vjere. Međutim, onamo nije stigao nikada, jer prema podacima danskog zemljopisca Vitsena, dominikanac o. Augustin (Juraj Križanić) pao je u redovima poljske vojske u borba-ma oko Beča 1683.

Nemirni i skitalački život Jurja Križanića nije bio lagodan, ali većina životopisaca (osim Belokurova i Škerovića) ne drže ga pustolovom, nego veoma značajnom i odlučnom osobom spremnom podnijeti grubosti i poniženja radi ostvarenja životnih zamisli. Proturječnosti u njegovim postupcima doista ne umanjuju veličinu i značenje njegove pojave.

3. Sažeto ispričan životopis Jurja Križanića može se dopuniti podacima da je

Juraj Križanić, rad V. Radauša

bio poznavalac Biblije, patristike i crkvene književnosti, kontroverzne literature, klasičnih i renesansnih pisaca. Bio je čovjek rijetke izvornosti, plodan pisac. Njegova djela mislima, razmišljanjima i prosudbama su dopuna i tumačenja njegova nemira i znatiželje.

Nije bio pjesnik, ali su u zborniku posvećenom Ferdinandu III. (1608.–1657.) objelodanjena četiri Križanićeva pjesmotvora: *Duma*, *Pisan* i dvije *Davorije*. Zbornik je tiskan 1652., a spomenute pjesme ponovno su objelodanili E. Fermandžin i J. Badalić. Međutim, spominje se tridesetak djela što ih je Križanić napisao (prijevodi, izvješća i predstave, spisi o raznim pitanjima), a među njima se ističu *Gramatika* i *Politika ili Razgovor o vladalaštvu*. Prvo mu je objelodanjeno tek god. 1859. u Moskvi, a čine ga dva spisa u kojima raspravlja o slavenskom pismu, a u drugom o ruskoj slovnicu (drugi spis je napisan u Sibiru, 1666.). Za suvremene jezikoslovce posebice je značajno što Križanić razlikuje hrvatski od srpskog, ali veliča ruski jezik. U pisanju je isticao prednost latince, a izbacio je poluglasove i neka slova iz crkvenoslavenskog.

Politika ili Razgovor o vladalaštvu najprije je objelodanjeno u Rusiji (1859.–1860.), ali nepotpuno, a zatim je izbor iz toga izdanja tiskala Matica Hrvatska god. 1947. Osim golemog znanja u ovom djelu se zrcali Križanićevo viđenje Slavenstva i želja da Rusija bude bogata i moćna te pomogne svim Slavenima (Hrvatima, Česima, Poljacima, Srbima i Bugarima). Čini se da je ovo Križanićevo djelo imao u rukama car Petar Veliki. (nastavak na sl. str.)

Duhovna djela Križanićeva nastala su u Sibiru. **De providentia** (O Providnosti) tiskano je god. 1860. u Rusiji; rasprave **O svetom krštenju**, **O proročanstvima** objelodanjane su 1891. i 1893. Posebice treba istaći da u spomenutim spisima Križanić ni slovca ne odstupa od katoličkog učenja. **Bibliotheca schismatica-rum** (Biblioteka raskolnika) je zbirka prijevoda jedanaest rasprava na latinski jezik. To su prijevodi za Sv. zbor za promicanje vjere u Rimu (između god. 1652. i 1658). Križanićevo latinsko djelo **Historia de Siberia** (Povijest Sibira) tiskano je u Moskvi 1890. Međutim, u kratkom prikazu veoma plodna Križanićeva rada treba upozoriti da mu za života djela nisu bila priređena za tisak, a rukopisi su razbacani po raznim knjižnicama i arhivima (jamačno nisu svi do danas pronađeni).

Dosljedan sebi, u nemirima stvaralaštva i zanosu o velikom vjerskom zajedništvu, oduševljen budućom veličinom Slavenstva Križanić je u svemu ostao vjeran svojemu staleškom pozivu i dje-dovskoj vjeri. U raspravi o Providnosti Božjoj (*De Providentia Dei*) skolastički je istaknuta misao da je Providnost razlogom i uzrokom zbivanja u svijetu; ne propušta prigodu upozoriti cara, zastupnika Providnosti, na nezakonitosti u svijetu i Rusiji. Posljedice su kobne, nesretne i pogubne. Djelo je bilo doista namijenjeno caru, careviću i ljudima koji su okruživali vlastodršca. Budući da u djelu ima istine o nutarnjim prilikama, te nedostacima građanskog i vojnog upraviteljstva u Rusiji, djelo Križanićevo nije moglo biti objelodanjeno u potpunosti ni sredinom XIX. stoljeća.

4. Juraj Križanić je veoma zanimljiva pojava u hrvatskoj povijesti. Htio je više nego što je u složenim zbivanjima svojega doba mogao učiniti. Svestran i neobično obrazovan, širokih obzora, J. Križanić se oduševio i kao svećenik i kao čovjek, velikim zamislima o zajedništvu svih Slavena čvrsto vezanih iskonskom vjerom. Ekumenizmu je Križanić posvetio sebe, svoj rad i patnje. Poput svih velikana, ni on nije bio shvaćen u doba kad se protestantizam učvršćivao, islam prodirao u srce Europe, a bojovno pravoslavlje napadalo. Kad se o Križaniću u XIX. stoljeću počelo raspravljati, a njegova otkrivena djela čitati, spoznali su znanstvenici i učenjaci da je veliki hrvatski čovjek u ruskim golemim prostorima bio ne samo misionar-pomiratelj, nego zaljubljenik svoje

Sastanak misionara u

VIERZEHNHEILIGENU

„Put k sreći nije izravan“

Na ovogodišnje duhovne vježbe u Vierzehnheiligen, od 26. do 30. 9. 1983., okupilo se oko 90 naših misionara iz Zapadne Evrope. Voditelj je bio vlč. dr. Ivan Golub, profesor na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu.

Zazivom Duha Svetoga i Jutarnjom, te uvodnim riječima o Bernarda Dukića da „srce nutrine otvorimo Suncu, kako bi pustinja nutrine procvata“, započeo je ovaj susret.

Svećenici su upljali i bilježili gotovo svaku riječ koja je dolazila iz usta profesora Goluba

U svježim i aktualnim razmatranjima prof. I. Golub je obradio ove teme: Radost susreta, Čeznja, Prijateljstvo, Tajna izbora – izabranja, Napast, Isus pokazuje kako biti čovjek, Izabranik-svećenik i Redovništvo unutar Crkve.

Čini nam se da je svako od tih razmatranja zbir mudrih izreka prof. Goluba, pa ih, ta dragocjena duhovna zrnca, rado nudimo čitateljima „Žive zajednice“.

službe i vjere u boljitak i budućnost. Nije zanemario niti zaboravio svojega zavičaja prožet idejom jezičnog identiteta i jedinstva crkvenog. Suvremenom, našem čovjeku, mogu se poneki postupci Križanićevi činiti neobičnim i čudnim, ali „postoji li u našoj historiji lice, koje je prošlo svijetom kao simbol hrvatstva, to je bio ovaj ingeniozni“ (M. Krleža) naš čovjek. Naš Juraj Križanić.

Govoreći o **Radosti susreta** profesor je rekao: sreća i susret idu skupa; lišenje susreta je nesreća; susret se u biti odvija u jezgri čovjekovoj; susret je uvijek jedna tajna; put k sreći nije izravan, nego ide preko drugih.

O **Čeznji** je kazao: Svaki čovjek je Daniel, tj. čovjek koji čezne i čovjek za kojim Bog čeznja; život je čeznja; čovjek u konačnici čezne za blizinom Boga, ljudi i stvari; biblijska dimenzija jest dimenzija blizine; Jahve je Bog dobrohotno prisutni; nebo je uživanje blizine Boga i ljudi; nije svaka blizina bliska.

O **Prijateljstvu** je između ostalog naglasio: Isusova metoda je metoda prijateljskog ophođenja – on daje život za svoje prijatelje.

Razmišljajući o **Tajni izbora – izabranja** profesor dolazi do ovih tvrdnji: ima jedan dar koji je u meni, a to je izbor; pravi izbor je prava radost; dobro bira tko život bira; Bog voli izbor; odabranje sebe samoga zahtijeva puno smjelosti; čovjek bira svoj privid a ne sebe onakvog kakav jest.

Za **Napast** reče: napast je zlo koje se nudi kao dobro; biti kao Bog – to je iskonska napast; ostvarenje napasti je redovito u uzimanju.

Razrađujući **Isusovu nauku i primjer** u pokazivanju kako biti čovjek profesor se posebno zadržao na **blagosti**: ona je rezultat prihvatanja drugog onako kakav on jest; Isus je oštar prema onima koji ne prihvataju druge nego sebe, i **poniznosti**: ona je istina o samom sebi; ona je učenje istine o drugome i o sebi; Isus je Bog koji je postao čovjekom da bi pokazao kako se postaje čovjekom Božjim.

Izabranik-svećenik je: uzet između ljudi; postavlja se na korist ljudima u njihovom odnosu prema Bogu; okružen je slabooćom; poslanje je vječno, a modaliteti se mijenjaju.

Za **Redovništvo unutar Crkve** je ustvrdio: ono je poetski poziv; redovnici su predznaci budućeg vremena.

Ljepota ovog svećeničkog susreta naročito je dolazila do izražaja u euharistijskim slavljenjima, sakramentu pomirenja i u trenucima razonode i bratskih razgovora.

Mons. V. Stanković je izvijestio o pripremama u domovini za kanonizaciju bl. Leopolda, a o. Dukić o narednoj Biblijskoj olimpijadi koja će se održati na temu Euharistije. Gradivo je već gotovo. Rekao je da će pitanja i odgovori biti uskoro dostavljeni misionarima i njihovim suradnicima. Naddušobrižnikov prijedlog da se slijedeće duhovne vježbe za svećenike održe u Svetoj zemlji prihvatila je većina nazočnih misionara.

Pročitano je i pismo-poruka kardinala Kuharića kojega u skraćenom obliku donosimo i za naše čitatelje. Svećenici su se dogovorili da se u svim misijama 9. listopada o. g. obavi skupljanje novčanih milodara za Svetog Oca i da mu se to preda za vrijeme kanonizacije bl. Leopolda.

U ovoj prigodi misionarima je srdačno zahvalio albanski svećenik-franjevac za sve što su učinili njegovim sunarodnjacima.

Misionari su se bratski razišli u svoje misije obogaćeni ovim susretom koji će dugo pamtiti. Na njemu stečeno znanje i iskustvo sigurno će im zlata vrijediti u radu na njivi Gospodnjoj. *Jozo Župić*

Poruka kardinala Kuharića misionarima

Sve vas okupljene u ovim duhovnim vježbama srdačno pozdravljam pozdravom Gospodina našega Isusa Krista: „Mir vama!“...

Na vaš susret u ovim duhovnim vježbama zazivam, po zagovoru Presvete Bogorodice, obilno svjetlo Duha Svetoga, jer On je učitelj Istine. Zahvaljujem vam za vaš susret da ste žrtvovali i vrijeme i sredstva kako biste se našli zajedno i zajedno s Gospodinom.

Poznato vam je da je zagrebački pomoćni biskup mons. dr. Josip Lach, kroz niz godina predsjednik Vijeća Biskupske konferencije za hrvatsku migraciju, 12. rujna o. g. blago u Gospodinu preminuo. Preporučam njegovu plemenitu dušu vašem sjećanju u molitvi i sv. Misi.

Za novog predsjednika Vijeća Biskupske konferencije za hrvatsku migraciju izabran je mons. dr. Tomislav Jablanović, generalni vikar sarajevske nadbiskupije. Svima je vama on dobro poznat jer često posjećuje Hrvatske katoličke misije u Evropi. Stoga će sigurno njegovo vodstvo ovoga Vijeća, u suradnji s mons. Stankovićem i našim hrvatskim misionarima, biti veoma korisno i plodonosno za našu inozemnu pastvu. Njegovu službu preporučam također vašoj molitvi.

Poznato vam je da u domovini već niz godina organiziramo Euharistijske kongrese u župama, dekanatima, biskupijama, kako bismo se pripremili za Nacionalni euharistijski kongres u Mariji Bistrici slijedeće godine.

Iskreno vas potičem da i u misijama slijedite ovaj euharistijski pokret u domo-

vini. Time se naši hrvatski vjernici u inozemstvu učvršćuju u vjeri u neizrecivo otajstvo Euharistije a povezuju se i s domovinskom Crkvom. Stoga očekujemo i želimo da na našem Euharistijskom kongresu u Mariji Bistrici budu što brojnije zastupani i Hrvati iz inozemstva...

16. listopada je dan izbora Sv. Oca za Petrovog nasljednika a tada pada i srebreni jubilej njegova biskupskog posvećenja. Bilo bi lijepo da Hrvati iz inozemstva tom prilikom daruju Sv. Oca novčanim prilogom koji bi on mogao upotrijebiti za tolike potrebe, posebno u misijama...

Zahvaljujem ne samo vama, draga braćo misionari, nego i vašim pastoralnim suradnicima, socijalnim radnicima i svoj braći i sestrama koji u nesebičnoj požrtvornosti djeluju na području naše inozemne pastve, svaki svojim služenjem.

Doista, pastoralni rad u inozemnoj pastvi zahtijeva cijelog čovjeka jer je našim vjernicima, a posebno djeci i mladima, potreban solidan vjerski odgoj dobro pripremljenom katehizacijom te socijalnom skrbi i kulturnom djelatnošću. Stoga posvetite svu pažnju obiteljima, djeci i mladima. Na prvo mjesto stavite, na to nas potiče posebno Sveta godina Otkupljenja, sakramentalni život vjernika i mladih da znaju živjeti od Euharistije, a isto tako da znaju što znači za kršćanina sakrament pomirenja. Ne sustajte u tom služenju...

*Uz iskreni pozdrav u Gospodinu
Franjo kardinal Kuharić*

Svaki je čovjek Danijel, „čovjek čežnja“

Biblija pripovijeda kako Bog naziva mladog proroka Danijela: čovjek čežnja – *vir desideriorum*. Riječ „čovjek čežnja“ može značiti da je Danijel čovjek koji čežne, koji ima čežnja, a može značiti također da je Danijel čovjek za kojim Bog čežne, osoba Božjih čežnja. Dva se ova značenja ne isključuju: Danijel je i čovjek koji čežne i čovjek kojega Bog čežne.

Nije samo mladi Danijel čovjek koji čežne i kojega Bog čežne – svaki je čovjek Danijel.

Danijel je čovjek Božjih čežnja, Bog čežne čovjeka. Budući da je čovjek Božja slika i prilika valja da bude Bogu sličan i po tome da čežne za Danijelom, za čovjekom.

Danijel je čovjek koji čežne. Svako ljudsko biće je čovjek čežnja. Na bit čovjekovu spada da čežne.

Što je to čežnja? Čežnja se može usmjeriti na prostore, vremena i stvari: čežnja za morem i domom, čežnja za zvijezdanim osipom i mirisom mirte, čežnja za zavičajem i topolama što sniježe, čežnja za svjetlom dana i trnućem boja, čežnja za stazom u ravnici i strminom u planini, čežnja za ulicom djetinjstva i proputovanim krajem, čežnja za sutrašnjim danom, čežnja za vječnošću... Ipak, pune su čežnje usmjerene prema osobi, a čežnje

(nastavak na sl. str.)

Korisni susreti u biskupiji Rottenburg-Stuttgart

Razgovori o suradnji

Stuttgart. Dana 3. rujna 1983. okupili su se u Hrvatskoj katoličkoj misiji Stuttgart hrvatski svećenici, socijalni radnici, pastoralne suradnice i suradnici pri biskupiji Rottenburg-Stuttgart na radni sastanak. Pokušala su se naći zajednička rješenja pitanjima koja nameće život i pastoralni rad. Velik dio sjednice bio je posvećen razgovorima o potrebi suradnje misionara, socijalnih radnika i svih onih koji djeluju na području misije. Biskupiju je zastupao neumorni prelat J. Adam.

Poslije dinamične i korisne diskusije objedovalo se u misiji.

Na ovom sastanku oprostili su se vlč. I. Komadina i soc. radnik I. Šarić u ime

svih od fra Josipa Zrnčica koji odlazi, nakon višegodišnjeg rada u Sindelfingenu, u München.

Nakon poslijepodnevne diskusije upriličena je nogometna utakmica između misionara i socijalnih radnika. Misionari su bili spretniji i sretniji i zaslužno pobijedili. Socijalni radnici već misle na revanš.

Susret koji se pamti

Rottenburg/N. Na blagdan Uzvišenja sv. križa, tj. 14. 9. o. g., održan je u ovom gradu na Neckaru sastanak misionara, socijalnih radnika, pastoralnih suradnika i suradnika katoličkih inozemnih sugrađana u biskupiji. Sastanak je održan u Talijanskoj misiji. Euharistijsko je slavlje predvodio prelat J. Adam. U pri-

godnoj propovijedi on je govorio o uzvišenosti križa naglasivši da „križ nije tragedija nego nada uskrsnuća”. Bile su to riječi pune ohrabrenja za sve nazočne. Za vrijeme misnog slavlja pjevalo se na različitim jezicima što je Kristovoj i našoj žrtvi davalo poseban čar i ljepotu.

Poslije ručka u hotelu „Krone” sudionici ovoga susreta uputili su se u Seeborn gdje je odigrana nogometna utakmica između suradnika Biskupskog ordinarijata i hrvatskih svećenika i socijalnih radnika. Pobjeda od 4:2 pripala je suradnicima Ordinarijata. Igračem utakmice proglašen je vlč. Luka Lucić. Za vrijeme zajedničke večere svirao je na gitari fra Radovan Čorić.

Bio je ovo dan kada su svi nazočni bili „jedno srce i jedna duša” – vidljiv znak Kristove Crkve.

Za ovaj lijepi i uspješni susret treba posebno zahvaliti referentu za strance prelatu Adamu i njegovim suradnicima gospodinu Haasu, Eckertu i gospođici Hauser.

Dani pastoralna

Brixen. Da bi inozemni svećenici što bolje i korektnije shvatili i razumjeli Martina Luttera i reformaciju u biskupiji Rottenburg, organizirani su, pod vodstvom premeta Adama i gospodina Haasa, od 19. do 22. rujna o. g. u Brixenu (Italija) **dani pastoralna** za talijanske, hrvatske, slovenske, španjolske, portugalske i vijetnamske misionare u biskupiji Rottenburg-Stuttgart.

Svećenici su s velikim zanimanjem i zadovoljstvom slušali predavanja mons. Huberta Boura iz Rottenburga. On je na vrlo jednostavan način govorio o Lutтеру, njegovu djelu, o protestantizmu danas i o mogućnosti dijaloga.

Na kraju ovog pastoralnog seminara podnio je prelat Adam izvješčaj o dušobrižništvu inozemaca u biskupiji Rottenburg-Stuttgart. – ACIVT –

Kratak predah u Alpama iskoristili su inozemni svećenici za zajednički snimak

(nastavak s prednje str.)

je za prirodom često su čežnje zato što je u prirodu utisnut trag voljene osobe ili viđenje dragog bića. Puninski se može čežnuti samo za licem.

Čežnja je hlepnja za blizinom. Čežnja je uho napereno na dah mekan i snažan, na hod dalek i blizak. Čežnja je nos koji služi nadolazak. Čežnja su usta za prst otvorena. Čežnja je lice slično pučini što žudi da je takne dah vjetra ili krilo galeba. Čežnja je tijelo što titra kao list topole. Čežnja je srce koje bi da iskoči iz prsiju i pohrli ususret. Čežnja je duša što pretječe ptice i premošćuje rijeke.

Što je čežnja? Čovjek je čežnja. Tko ne čezne raščovječuje se. Čežnja je darovateljica, a ne zgrtateljica. Čežnja je udiviteljica a ne čupateljica. Čežnja ne trga cvijet iz zemlje da bi ga stavila u vaz u na stolu, ona ga motri i miriše na matičnoj zemlji. Čežnja je dar i uzdarje.

Što je čežnja? Život je čežnja. Sreo sam čovjeka koji hoda i jede, ali ne čezne i rekao sam: on ne živi. Zabrinuti za dug život a ne željni čežnja, čežnja za licem, živi mremo.

Danijel je čovjek čežnja: čovjek koji čezne i kojega Bog čezne. Svaki je čovjek Danijel...

Ivan Golub

Ne iz častoljublja ili jednostavnog osjećaja dužnosti, nego iz ljubavi i vjernosti prema ljudima i stvarima nastaje nešto uistinu vrijedno. A. Einstein

NEUSS

Oproštaj i doček

Kako vrijeme brzo proteče, vidimo tek onda kad se nešto nesvakidašnje dogodi. Tada se čudimo i pitamo: nije moguće da je već toliko godina prošlo. I mi se pitamo: nije moguće da su već četiri godine otkako je naš župnik pater Tomislav Duka s nama? Ne bi to ni uočili, da franjevačka uprava u Splitu nije učinila nekoliko „šahovskih poteza“.

Bitna uloga svećenika je da bude navjestitelj i djelitelj sakramenata. A centralni sakrament oko kojeg se okuplja zajednica vjernika je nedjeljna euharistijska gozba. Tako smo i mi, u okviru euharistijske proslave, zaželjeli iskazati zahvalnost našem župniku patru Tomislavu i poželjeti dobrodošlicu novom misionaru među Hrvatima u Neussu, patru Stjepanu Malešu. Bilo je to 2. 10. 1983. Premda se oproštaj i dobrodošlica slavila po prvi puta u crkvi Svetog Kamila, ipak se nismo zbunili, našli smo i taj dio grada i ispunili crkvu Sv. Kamila. Naša zajednica je bila počašćena prisutnošću nekoliko crkvenih i gradskih predstavnika grada Neussa, te vjernika Nijemaca, jer smo se upravo nalazili u proslavi Dana stranih sugrađana. Misu je predvodio naddušobrižnik pater Bernardo Dukić uz asistenciju hrvatskih svećenika: patra Tomislava Duke, p. Stjepana Maleša, p. P. Vučemila, p. N. Čurčije te prelata dr. J. Koenena. Nakon pozdrava i poruke evanđelja p. Bernardo je zahvalio dosadašnjem župniku p. Tomislavu na njegovu nesebičnom radu i predstavio novog župnika patra Stjepana Maleša. Zatim je zastupnik biskupa Dycka i referent za strance u nadbiskupiji Köln, prelat J. Koenen, svečano predao novom župniku misal i kalež i time ga imenovao župnikom Hrvatske katoličke misije u Neussu. Slijedila je Misa koju je dalje predvodio novi župnik.

Prije nego smo čuli „idite u miru“, pater Bernardo je dao riječ novom župniku koji se osobno predstavio, zahvalio dosadašnjem župniku patru Tomislavu na njegovu radu koji on dalje nastavlja. A onda je kratko i od srca pater Tomislav izrekao svoju zahvalnost predragima u Neussu za dar susreta i suradnje.

Po završetku euharistijskog slavlja svi su bili pozvani u dvoranu „Kamillushaus“. Nesvakidašnje ukusno servirani dalmatinski pršuti za koje se pobrinuo

Novi misionar u Neussu, okružen braćom svećenicima, predvodi na dan svoga ustoličenja svečanu euharistiju u crkvi Sv. Kamila

naš dosadašnji velikodušni župnik, te raznovrsni kolači naših domaćica, sve nas je to toplo pozivalo na agape. Budući da smo se nalazili u tjednu kada se slavio dan stranih sugrađana, naša mlada voditeljica folkloru za djecu, gospođica Mira Ivanišević izvijestila nas je u svom referatu što hrvatska zajednica u Neussu čini da bi se izbjeglo predrasude i srušili zidovi nepovjerenja prema strancima.

Gospodin Dusend, gradonačelnik i crkveni predstavnik u dekanatu, u svom govoru dao nam je nadu da će učiniti

sve da Hrv. kat. misija dobije odgovarajuće prostorije za svoj život i rad. Predstavnik župskih vijeća na području Neussa, dr. Hochstein, govorio je o ulozi i važnosti župskog vijeća u samoj župi. Gradski dekan gospodin Fransen istaknuo je svoje prijateljstvo prema Hrvatima i zauzetost patra Tomislava za svoj narod.

Patru Tomislavu želimo da i u novopovjerenjenu misiju svojom revnošću živi i radi za svoj hrvatski narod, a patru Stjepanu hrabrost i radost u Hrvatskoj zajednici u Neussu.

Lucija Zovko

DARMSTADT

Do molitvi i razgovorima do zajedništva

Hrvatske redovnice i redovnici, iz pet franjevačkih zajednica, koji rade na području rajnsko-majnske regije susreli su se 4. listopada ove godine na molitvu i razgovor u prostorijama Hrvatske kat. misije Darmstadt. Bilo ih je više od dvadeset, a povod susretu bio je trostruk: odlazak iz misije dugogodišnjeg misionara fra Roka Romca, imendan novoga misionara fra Franje Bilokapića i blagdan Utemeljitelja franjevačkog reda sv. Franje Asiškog. U svečanoj sv. Misi koja se održala u misijskoj kapelici sestre i braća su pobožno sudjelovala pjevanjem, moljenjem i primanjem svetih taj-

ni pod obje prilike. Fra Mladen Karličić predvodio euharistijsko slavlje i održao zapaženu propovijed o putu sv. Franje, putu odricanja, pokore i nasljedovanja Isusa Krista, utjelovljenog Boga.

Za vrijeme agapa koje su naručili fra Roko i fra Franjo, a pripremile vrijedne ruke gospođe Luce iz gostionice „Split“, sestre su i braća, uz jelo, piće i pjesmu, vezano i ozbiljno razgovarali o franjevačkom poslanju, o njegovom proživljavanju u specifičnim okolnostima rada u inozemnoj pastvi. Oni koji su tek odnedavno u Njemačkoj govorili su podrobno o svojim dojmovima s još nedovoljno poznatog područja. Tog se popodneva mogla zamjetljivo i opipljivo vidjeti i doživjeti istinitost svetopisamske riječi: „Kako je lijepo i ugodno kada braća (i sestre) žive zajedno“. Zbilja se zajedništvo na ovakvim susretima učvršćuje.

AALEN

Uveden u službu novi misionar

Velečasnog Josipa Grošića, novog misionara Hrvatske katoličke misije Aalen, koja obuhvaća dekante Aalen, Ellwangen, Heidenheim, Neresheim i Crailsheim i u kojoj živi oko 3000 hrvatskih katolika uveo je 18. rujna 1983. godine u službu monsinjor Jürgen Adam, referent za inozemnu pastvu u biskupiji Rottenburg-Stuttgart. Velečasni Grošić je naslijedio p. Krnu Vukušića koji je u toj misiji djelovao skoro deset godina.

Činu uvođenja prisustvovao je uz spomenutog monsinjora koji je srdačno zahvalio o. Krnu i zaželio sve najbolje novom dušobrižniku i naduobrižniku o. B. Dukić, aalenski dekan Baumann i nekoliko hrvatskih svećenika-misionara.

Novi misionar ima veliko iskustvo rada s našim ljudima u inozemstvu. Od 1970.

Misionara Grošića uveo je u službu prelat J. Adam (sasvim lijevo). Do njega je p. Krnu Vukušić, a do p. Krne misionar J. Grošić.

godine vršio je dušobrižničku službu za hrvatske vjernike u Francuskoj, Belgiji i Luxemburgu.

P. Krnu Vukušić je, uz svoj pastoralni rad, posebno zaslužan za širenje slave

Gospe Velikog Zavjeta. Taj Gospin lik kao i odljevak križa s Višeslavove krstionice iz Nina, koje je on nabavio, posjetio je velik dio hrvatskih misija u Evropi na veliku duhovnu i narodnu korist naših vjernika.

FRANKFURT/M.

Pomoć za gubavce u Indiji

Akcija „Stotinu deka“ za Indiju krenula je spontano. Naime, nedavno smo primili pismo iz indijskog grada Tanuku u kojemu piše: „Naše dobrotvorno društvo osnovano je na dobrovoljnoj bazi. Posebnu brigu vodi o 50 bolesnika-gubavaca. Zato vas molimo, ako možete, da nam pošaljete 50 pokrivača za ove nesretnike. Zima je na pragu i učinili biste nam veliku uslugu ako nam pošaljete pokrivače ili bilo što od odjeće i obuće da zaštitimo ove bolesnike...“ I

nije bilo čekanja. Akcija je krenula u našoj misiji. Odjek je bio izvanredan. Nisu svi imali rabljene pokrivače. Dobar dio kupio je nove i donio u našu misiju. Skupilo se preko stotinu deka i ostale odjeće. Sve smo to zapakirali u 16 velikih vreća i poslali u Indiju. U ime svih bolesnika hvala svima koji su se odazvali našem pozivu. Kršćanska ljubav i solidarnost na djelu velika je odlika zajednice u Frankfurtu. Nadamo se da će slijediti i dalje ovakve i slične akcije. A Gospodin koji vidi, naplatit će svima. Više od onih nabijenih vreća, „mjera dobra, natresena dat će se u kralo vaše!“

sm.

Šesnaest vreća darova naših ljudi u Frankfurtu za gubavce u Indiji

Pismo iz Kanade

Primio sam Vaš list „Živu Zajednicu“. Mnogo zahvaljujem. Drago mi je da je tako i tim načinom uspostavljena veza. Jedni smo od drugih daleko, ali ipak možemo biti zajedno bar tom duhovnom vezom i pisanom riječju. Već sam imao prike prelistati ga i pregledati kad sam bio na putovanju kroz Njemačku prošle godine. Lijep je, bogat sadržajem, odlično opremljen. Koliko mi se čini, amateri ste, ali ipak to ne znači, da, evo, list, bude odličan. Čestitam Vam i po ovom poslanom broju zaključujem da već imate dugu tradiciju. Ustrajte, jer to je, znam, za dobro našeg iseljeničkog hrvatskog naroda. Ubuduće, lijepo molim, šaljite mi 10 (deset) komada, što će sigurno neki od naših ljudi rado uzeti.

Šaljem Vam deveti broj „Našeg Zajedništva“. To je naš list namijenjen za naše ljude ovdje u Kanadi. Kako vidite, mi smo skoro na početku i idemo naprijed vrlo polako. Ne moram Vam tumačiti razloge, jer i Vi ste to vjerojatno prošli. Eto, počeli smo. Borimo se za opstanak kako samog lista, tako i našeg hrvatskog identiteta. Kod nas ovdje situacija je još mnogo teža negoli za naše ljude po Europi. Ipak, računamo, da je spas u čvrstoj vjeri i povezanosti s Kristom i međusobno.

Završavam uz želje za najbolji uspjeh i uz bratske i srdačne pozdrave odani Vam

Ivica Kecerin, Mississauga, Kanada

FRANKFURT/M.

Direktor frankfurtskog karitasa – poslanik

Na nedavnim pokrajinskim izborima u Hessenu izabran je za poslanika pokrajinskog parlamenta u Wiesbadenu dugogodišnji direktor karitasa u Frankfurtu g. **Werner Osypka**. Novi je poslanik oženjen, ima četvero djece i gospodarski je stručnjak. Posebno mu na srcu leže socijalni problemi. Svoj plemeniti rad za siromašne, beskućnike i sve oni koji se nalaze na rubu društva – a tu su velikim dijelom i strani radnici, gospodin Osypka će sigurno još više pojačati. Novi poslanik je bio česti i dragi gost na svim proslavama hrvatskih katolika u Frankfurtu i okolici, posebno na našim Biblijskim olimpijadama. Izričemo mu svoje iskrene čestitke.

Poslanik u wiesbadenskom parlamentu g. Werner Osypka, direktor frankfurtskog karitasa, sa svojom obitelji

Uz Papin posjet Austriji

Papa i Hrvati

Devetoga rujna osamdeset treće popodnevno sunce toplinom je sjalo, stotine tisuće radoznalih ljudi ulicama Beča u „Dvor“ koračalo.

Tko će opet doći, to već svatko znade. Najavljena vijest ljudska srca dira – Nadu drugom dati, u nadi živjeti, da, doći će Papa, taj pobornik mira.

Sivobijela ptica raširenih krila spustila se tiho na Švehatsko bilje. Iz nje je sišao bijeli pastir Papa, poljubio zemlju zemlje Austrije.

Kazat ću vam nešto, na njemačkom reče

drugi dan po kiši kod mutnog Dunava:

Sloboda čovjeku od Boga je data, svatko neka traži svoja ljudska prava.

Kalenbergski brijeg burnu povijest piše,

Tu je Jan Sobjeski Turke pobijedio. Pred čudesnom Gospom u Maria Zellu

rimski se je biskup klečeći molio.

Na trgu „U dvoru“, u središtu Beča, razvile se trobojnice, crven-bijeli-plavi,

leprše baloni ispisanih riječi „Papa i Hrvati“, jedan narod stari.

Mnoštvo se veseli, ljubav s pjesmom ori,

tamburice, gusle i brkati Mate.

Zapele se niti u vezove rijeka, došao je Papa i među Hrvate. S.Č., Beč

Pabirci**„Vjera začinjena politikom“**

„... Crkva je na vašoj strani – rekao je papa ‘gastarbajterima’ (za vrijeme boravka u Austriji, naša opaska). Organizatori tog dijela spektakla ‘zaboravili’ su istaći kako je većina radnika na privremenom radu iz Jugoslavije ona iz Srbije i BiH – ali umjesto toga Hrvati, u ovom slučaju katolici, stavljeni su uporno na prvo mjesto, uz Slovence kojih je ovdje neznatan broj. I djeca iz Hrvatske i Slovenije papi su prva predala cvijeće, a on se zahvalio prisutnima, najprije na hrvatskom, a zatim na slovenskom itd. I da se valjda ne bi zaboravilo kakva je uloga dana Hrvatima ovdje, 10 velikih hrvatskih zastava, bez crvene zvijezde, alizato s grbom na šahovskom polju, vijorilo se pred crkvom, a nošene su i parole: ‘Hrvati uvijek vjerni papi i Hrvatskoj’, i druge. Dekor susreta s ‘gastarbajterima’ bio je svakako gruba provokacija. Tom susretu prisustvovali su i zagrebački kardinal Kuharić i članovi delegacije iz Hrvatske.”

Davor Čulić, „Vjesnik“ od 14. rujna 1983., str. 2

„Suočavanja – Poštovati osećanja“

„O jednom događaju, koji se zbilo neposredno posle strašnog udesa u jami ‘Morava’ Aleksinačkih rudnika, pišemo tek sada, dva meseca docnije. Zakašnjenje je, mišljenja smo, razložno... A desilo se ovo... U to gluvo doba su došli rođaci nekih preminulih rudara, izneli kovčege

sa telima svojih bližnjih, stavili ih na kamione i odvezli. U jednom kamionu primetili smo drveni krst. Zašto je u gluvo doba narušena tišina rudarske tuge? Može biti da se odgovor nalazi u sivom jutru, koje je prethodilo opisanom događaju. Tog jutra su tela poginulih dovezena iz rudnika u rudarski dom. Ispred svih kovčega bile su drvene piramide sa imenima i prezimenima nesrećnih rudara. Na piramidama su bile urezane petokrake. Čitalac će naslutiti o čemu je reč: neki poginuli rudari su bili vernici. A ipak na kovčezima sa njihovim telima se nisu nalazili krstovi. Da li su se zbog te činjenice odigrali oni sumorni noći događaji? Ko zna... U svakom slučaju valja razmisliti o nekim principijelnim stvarima: recimo o poštovanju i tolerantnosti prema različitim pogledima na svet, pogotovo kada se radi o smrti. Posmatrajmo, naime, događaj iz drugog ugla: što bi bilo da su, nekim slučajem, ispred svih kovčega stajali krstovi (ili bilo koja religiozna znamenja), pa i ispred kovčega sa telima članova Partije? To se ne može desiti. I dobro je što ne može... Zašto, eto, suprotno se može desiti. Nije dobro što može... Zašto bi u smrti, osećanja vernika bila manje važna od osećanja ateista? U aleksinačkoj epizodi vidimo dobar povod za šira razmišljanja o poštovanju i tolerantnosti prema verskim osećanjima ljudi. Pogotovo kada se radi o smrti.”

Miroslav Čosić, Beogradska „Politika“ od 5. 8. 1983., str. 6

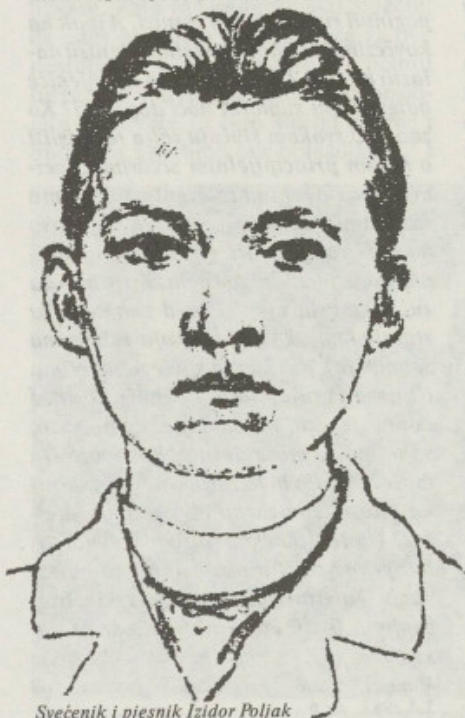
Knjige knjige knjige...

Izidor Poljak među nama:

Mrtvi pjesnik u živoj zajednici

O pjesniku-svećeniku Izidoru Poljaku (1883. – 1924.) *Živa Zajednica* je lijepo i opširno pisala u zadnjem broju, povodom stoljetnice njegova rođenja. Ali možda neće biti suvišno dometnuti još koju o Pjesniku i njegovu djelu jučer i danas, jer „još dugo, dugo nakon nestanka pjesnika, njihove pjesme lepršaju stazama...“ (Charles Trenet). Velika je stoga zasluga *Kršćanske Sadašnjosti* i priređivača Josipa Rožmarića, što su o stotoj obljetnici rođenja pružili hrvatskoj javnosti Poljakovo kompletno djelo u jednoj knjizi, koja ni po sadržaju ni po opremi ne zaostaje za sličnim knjigama o drugim pjesnicima i književnicima u okviru poznate zbirke „Pet stoljeća hrvatske književnosti“, u izdanju Matice Hrvatske, u kojoj Poljaka još nema.

U svom izvrsnom predgovoru Poljakovim „Pjesmama“ (KS i J. Rožmarić, 1983.), biskup Đuro Kokša s pravom prigovara što se Poljaka izostavilo iz ovog izbora povijesti hrvatske književnosti.

Svećenik i pjesnik Izidor Poljak

Treba još nadodati da se njegovo ime ne nalazi ni u *Leksikonu JLZ*, Zagreb 1974, iako je bio uvršten u *Minervin Leksikon* (1935.), u *Ježićevu* Kratku povijest hrvatske književnosti i Košutić-Nikolićevu *Hrvatsku majku u pjesmi*. Sada je to nadoknađeno i Poljakove pjesme opet „lepršaju stazama“ kod kuće i u svijetu.

S gledišta povijesti književnosti I. Poljak pripada u naraštaj „Hrvatske mlade Lirike“ (1914.), uz svog zagorskog „lancmana“ Frana Galovića, Lj. Wiesnera, J. Polića-Kamova, I. Andrića, T. Ujevića i druge, od kojih je on bio stariji u rasponu od 2 do 9 godina, a deset godina mlađi od A. G. Matoša i osamnaest od S. S. Kranjčevića. U neku ruku, Poljak je bio anti-Kranjčević, ali samo idejno a ne i pjesnički, što se vidi iz njegove studije „Ideje S. S. Kranjčevića“ (Vrhbosna, 1909.). I u Poljaka ima kranjčevićevskih očaja:

*Sa zv'jezdama tamnim,
Sa suncima mnogim,
Ugaslim, crnim,
S nebom i zemljom
Tonem u bezdan.* (Vrućica)

Ali, dok kod Kranjčevića do kraja ostaje Upitnik, kod Poljaka na kraju čeka – Bog:

*Izranjenih nogu već te dugo tražim,
Pa te moram nać.
Gdje si, što te skriva? More? Kao delfin
Ja ću k tebi sać.*

*Il te možda izvan vasione naše
Krije mrak i noć?
Ništa zato, ja ću letjet, k tebi letjet,
Moram k tebi doć.* (Za istinom)

Poljak tu nije daleko od Viktora Vide (1913. – 1960.), koji pola stoljeća kasnije pjevaše: Noćas si bio skriven / iza hladno vedrih zvijezda. / Ništa se od tebe nije vidjelo, / samo ti se naslućivao sjaj. / – Skroviti Bože!

Nije Poljak samo religiozni pjesnik. Ima u njega pjesama ovozemaljskom, životu, prijateljstvu, ženi, vinu:

Kristalna čaša

*Vila mi je došla, čašu mi je dala
Iskićenu zlatom čašu od kristala.
Ja iz grudi trgoh svoje srce vrelo
Kô iz puna trsa žarko grožđe zrelo.
Pa u čašu cijedim vruće srce svoje:
Ražarena moja duša pjesme poje.
Gledaj vino ovo: pjenu se i blista,
Kô u čaši da je mjesečina čista.
Iz njega vatra sjajna ideala liže,
Iz njega se miris modrog cvijeta diže.*

*Gledaj misli moje, gledaj moje snove,
Gdje u čaši poput zlatne magle plove.*

O Poljakovu pjesništvu pisalo se i pisat će se s raznih točaka gledišta, njegova će se poezija mjeriti raznim metrima i mjerilima ukusa, ali što je posebno važno za „živu zajednicu“ izvan domovine, ovdje i sada, to je činjenica da je više njegovih pjesama odmah iza smrti bilo prevedeno na njemački jezik. Kao bivši misionar u iseljeništvu priređivač J. Rožmarić sigurno je na to bio osjetljiv pa je u ovu knjigu uvrstio nekoliko prepjeva Poljaka na njemački uz kratki životopis. Zlatko Gorjan je u nekadašnjem *Zagrabler Tagblatt-u* (den 2. September 1924.) izvrsno prepjevao njegov „Vjerujem“ u „Credo“.

Ovo je svojevrсна kulturna spojница između hrvatske i njemačke kulture i umjetnosti. Ovo je jedan od mostova za našu mladu, iskorijenjenu generaciju, ničiju generaciju, u procjepu između hrvatskog podrijetla i njemačke zavičajnosti, civilizacije i kulture, o čemu tako pronicavo piše u zadnjoj „Živoj Zajednici“ misionar iz Aachena o. Mato Kljajić. U doticaju s čeličnim vrčem njemačke kulture naš hrvatski zemljani lonac bosiljka, smilja i kovilja neodoljivo se smrska. Aachenski misionar ispravno uočava da jedino vlastita kultura i povijest mogu tvoriti most između njihovih roditelja i njemačke sredine, i što je još važnije: između roditelja i djece, jer tu je jaz najdublji.

Rožmarićeva knjiga o Poljaku sa svojim dodatkom na njemačkom tvori izvrsnu građu za premošćivanje jazova, jednu od osnova za kulturno djelovanje misionara među našim mladima i put da se iziđe iz hrvatskog geta u Njemačkoj. A nekoliko uglazbljenih pjesama I. Poljaka, koje su također uvrštene zajedno s notama u Rožmarićevu knjigu, mogu samo začiniti možebitne „Poljakove večeri“ za naše mlade, njihove roditelje i njemačke prijatelje. Ražnjići, mlinci, kujundžuša, travarica, štrukle i drugo, mogu dobro doći na kraju priredbe, a ne ispunjavati sadržaj susreta kao često do sada.

Mrtvi pjesnik Izidor Poljak može biti živ član žive zajednice, jer „mrtvi pjesnici ustvari nisu mrtvi, oni žive u dubokim ganućima zemlje, koja je prije njih bila – pustinja“ (V. Vida). Sz.

Knjigu „Izidor Poljak, Pjesme“, J. Rožmarić i KS, Zagreb 1983, 313 stranica, možete naručiti u Naddušobrižničkom uredu u Frankfurtu, cijena: 20,- DM.

CRTICE IZ ŽIVOTA NAŠIH ISELJENIKA

Bartol i Stana

Kad sam se nekidan vratio u Frankfurt s jesenskog odmora u Italiji i fra Juri donio jednu lijepu svijeću od svetog Ante iz Padove on je pobožno uzme, ali se onda naglo lupi po čelu: „Ih, kako sam moga' zaboravit Bartola i Stanu! Čekaj, skoknut ću u sobu pa ti pokazat pismo mog subrata iz Iloka.”

Vrati se on s omašnim dopisom pa čita: „Časni brate Jure, ... kako si, ljudino stara ... Dragi Jure, moram moliti za jednu uslugu. Ti si jedini kog u Njemačkoj poznajem pa ćeš ti to već srediti. Blizu našeg iločkog samostana umrli stari supruzi Bartol i Stana čiji sinovi odavno rade kod vas, ali ovdje nitko ne zna njihove točne adrese. Pronađi ih. Mangupi, prije su dolazili često u Srijem, al' su onda izgradili kuće u Zagrebu, već se dugo ne pojavljuju u Iloku, samo pošalju za Božić starima karticu i-basta!

Stari su umrli istog dana. S rukom u ruci, među njima krunica, jednostavno zauvijek zaspali na klupčici pred kono-bom svog vinograda. Berba je bila već prošla, na pustim lozama visio još pokoji nezreli grozd, pas je cijelu noć bdio uz njih i zavijao. Znao sam ih kao mladi fratrić. Kolike li osamljenosti uz svu djecu rođenu, na noge podignutu i pobjeglu u tuđinu! Molim te, užgi im za Svisvete svijeću i izmoli za njih jednu krunicu.

Ti se sigurno sjećaš našeg patra Kristofora koji nas je u Rimu učio latinski pa nam tumačio Ovidove metamorfoze, te bi uvijek rado zastajao kod zgode o starom paru Philemon i Baucis – eto, baš taki su bili Bartol i Stana. Da sam pogannin kao Ovid, a ne fratar, vjerovao bih kao on da njih dvoje i dalje žive na svojoj zemlji u obliku dvaju hrastova, jedno uz drugo, drvo uz drvo, s pogledom na Dunav i Frušku Goru, u dobru i zlu, poput pravih, al' nažalost danas rijetkih kršćanskih supruge.

Bartolovo vino je bilo izvrsno, pa sam ga često posjećivao u vinogradu. No kake mu koristi od sveg vincilirskog truda? Dok su fruškogroski vinogradi pripadali rimskom grofu Odescalchi, otupljivali mu vino i varali ga na cijeni vlastelinski direktori – a grofa je sad naslijedila društvena zadruga.

Bartol je neumorno sadio, kopao, čistio, rezao i brao od zore do mraka, oko njega među redovima čokota stalno lajavi Koloman. Sjedeći na klupici pred kamenim stolom, pijuckamo i mezimo slaninu i crni kruh. Pitam ga jednom: ‘Zašto si svog psa nazvao baš Koloman?’, a Bartol će prefrigano i lukavo, gladeći šiju vjernog kera: ‘To je već moj peti il šesti Koloman. Znaš valjda, tako se zvao prvi ugarsko-hrvatski kralj. Pa nam je prokleti, stari Mađar znao ukrasti hrvatsku slobodu; nek se sad on znoji, trči po vinogradu i čuva pustaru!’

Bartol je bio neiscrpiv u povjesnim i srijemskim zgodama. Kasnije sam saznao da je u stihovima napisao cijelu povijest hrvatskih kraljeva i knezova, ali da je svežanj listova pred smrt spalio. Šteta, bilo bi zanimljivo čuti, kako naš seljak i vincilir gleda na naša herojska vremena, od Tomislava do revolucije; ali ne samo kako pišu dvorske ulizice.

Stana je vodila kućanstvo i čuvala unučad, dok ih sinovi na njezinu veliku žalost nisu posve uzeli k sebi u Njemačku. Al' najradije je gojila perad. Čim se iza Fruške Gore pokaže sunce, evo Stane s pregađom punom zobi i kukuruza, pa više naglas: ‘Iš, iš, iš, kokice, guskice i patkice moje! Iš, iš!’ Zato je djeca zvala samo ‘strina Iš’. Za uskrсну isповijed bi nam u samostan donosila košaricu jaja ili koju debelu kokošku.

Pitaš se možda, fra Jure, zašto ti ja sve to pišem u Njemačku, gdje vi imate svojih briga, putujete po svijetu, učite nove jezike, živite u velikim gradovima i zgrčete gospodski zlatne marke, dok mi ovdje izgrađujemo socijalizam, trpimo stabilizaciju i na vas čekamo, da se vratite. Tužakate se, da vam je teško u tuđini, ali na koncu ste vi dobrovoljno onamo otišli pa se ni kasnije ne vraćate u rodna sela, nego u komforne kuće Zagreba ili Splita, dok naši stari roditelji bez svoje krivnje trpe nemilu sudbinu. Oni gledaju na cijelu tu ekonomsku emigraciju s posve drugim očima, jer polako ostaju sami kao osušeni panjevi bez mladih grančica. Precizno veli naš suvremeni šokački pisac Ivo Balentović u svojoj najnovijoj knjizi ‘Kronika mrtvog doma’: ‘Život od čovjeka ustrajno otkida komadić po komadić’. Mladi su izgubili staru domovinu, novu nisu našli, a stari vise ni na nebu ni na zemlji.

Stana, uvijek jezičava, kojiput plane: ‘Prokleta bila Njemačka koja nam je ukrala djecu!’ Ali Bartol podigne čašicu

Piše Ivo Hladek

pa će zamišljeno: ‘Ne griješi duše, stara! Njih je odmamio progres i novac, a bogme ih potjerala odavde i nesposobnost domaćih ekonomista. Da su naši sinovi imali kod kuće poštenog posla, ne bi ih Njemačka tako lako odvukla odavde. To ti je kao kad momak traži u selu curu za ženidbu, pa ako je tu sve lijeno, onda on bogme ode po curu u drugi hatar!’

Pitam ja tebe, moj Jure, što je Bartolu i Stani drugo preostalo nego da zajedno sjednu na klupicu usred vinograda, kojeg više nitko ne želi raditi i ploditi, jer svi hoće biti službenici i direktori, da uzmu u zgrčene seljačke šake krunicu pa da umru sami samcati uz svog Kolomana?

Ili su se ipak, kako pjeva stari Ovid, pretvorili u dva stabla pa i dalje žive, cvatu i donose plodove gore u vinogradu iznad Dunava? Daj, moj Jure, zapali jednu svijeću preko Svisveta za njihove dobre duše, izmoli u kapelici krunicu, pa kad budeš gotov, digni onda debelu stražnjicu i potraži Bartolove sinove, daj im ovo pismo – možda će se ipak pokajat pa se na vrijeme vratiti u naš ubavi Srijem, prije nego ovdje postanu tuđi, a tamo gore ostanu tuđinci.”

	Herausgeber:
	Kroatisches Oberseelsorgeamt in Deutschland
Schreyerstraße 1 · 6000 Frankfurt a.M. 70 Telefon: (06 11) 63 82 13	
Verantwortlich: Pater Bernardo Dukić	
Redakteur: Pater Ignacije Vugdelija	
Redaktionsrat: Dragan Čuturić, p. Josip Mrkonjić, p. Stjepan Pavić, Branko Šimović	
Jahresbezugspreis: DM 10,- + poštarina	
Bankverbindung: Konto Nr. 129072 bei der Sparkasse Frankfurt (BLZ 500 501 02)	
Satz: Fotosatz Service Bauriedl 6082 Mörfelden-Walldorf 2	
Druck: Scholl + Klug Druckerei GmbH 6082 Mörfelden-Walldorf 1	

Ausländertag in Koblenz:

„Ängste überwunden...?“ war bei dem Tag des ausländischen Mitbürgers das Motto in der „Kindermalwerkstatt“, einem der drei Stände, die die Kroatische Kath. Mission auf dem Zentralplatz in Koblenz aufbaute und wo sich alle kleinen Besucher, egal welcher Nationalität, Einheimische oder Ausländer, malerisch versuchen konnten. Ihre Bilder, die zum Ausdruck bringen sollten, wie sie die Ängste von dem (ausländischen) Nachbarn sehen, empfinden oder überwinden, wurden am großen Geländer zur Bühne ausgestellt, wo wechselweise mehrere Folkloregruppen auftraten, die leider und entgegen dem Beschluß des Vorbereitungsgremiums, nicht immer aus Koblenz selbst stammten (sondern z.B.

Medien haben geschwiegen

aus Bonn geliehen wurden), was die Echtheit der Koblenzer Bevölkerung etwas vortäuschte. Die Koblenzer jungen Kroaten ernteten echten Beifall bei ihrem zweimaligen Auftritt in den originaltreuen Landestrachten. Am zweiten kroatischen Stand wurde die Arbeit und die Zielsetzung der Mission in Wort und Bild sehr einfallsreich dargestellt. Vor dem Stand haben Landsleute einige Handarbeiten „live“ hergestellt. Am dritten Stand machten Deutsche und Kroaten gemeinsam mit und verkauften kroatische Spezialitäten, wie „Palatschinken“, „bosnisch Mokka“ u. v. a. zu Gunsten der Dritten Welt. Den Stand stellte das Deutsche Aussätzigen-Hilfswerk zur Verfügung. Einmalig war, daß an diesem September-

samstag mehrere Koblenzer Schulklassen zum Zentralplatz kamen, mit der Aufgabe, Ausländer und Deutsche über die Ausländerproblematik zu interviewen, mit und ohne von der Schule vorbereiteten Fragen, welche von „Was schmerzt sie in Deutschland?“ oder „Finden sie die Deutschen ausländerfeindlich/ausländerfreundlich?“, über Nationalgerichte bis hin zur Frage reichten: „Welche Freiheiten können sie hier in Anspruch nehmen und in ihrer Heimat kaum?“ So verstanden, kann ein Ausländerfest weit über das Folkloristische hinaus reichen und – wie der Koblenzer Kulturdezernent, Herr Gorschlüter, bei seinem Besuch am deutsch-kroatischen Spezialitätenstand meinte – ein konkreter Beitrag zur besseren gegenseitigen Annahme und Überwindung der Ängste sein, denn gerade in weniger guten Zeiten ist man auf den Nachbarn angewiesen; man muß aber zu ihm erst finden! Am Abend fand in der monumentalen Herz-Jesu-Kirche ein Gottesdienst der Nationen statt, der in mehreren Sprachen gut vorbereitet und auch gut besucht war. Der kroatische Kinderchor rundete diese schöne Eucharistiefeier ab und bekam einen spontanen Applaus, blieb jedoch nicht nur von den weltlichen Kommunikationsmedien, sondern auch von der Kirchenpresse völlig unbemerkt. Die Medien müßten manchmal auch zum Nachbarn erst finden...

Am kroatischen Infostand in Koblenz ging es lebhaft zu anläßlich des Tages des ausländischen Mitbürgers

Posljednje vijesti:

STUTTGART

Lista „Svoje voli, tuđe poštuj!“ pobijedila na izborima

Neposredno prije izlaska iz tiska ovoga broja „Žive zajednice“ dobili smo vijest da je biračka lista „Svoje voli, tuđe poštuj“ pobijedila na izborima za vijeće stranaca u Stuttgartu. Izbori su se održali 9. listopada 1983. Spomenuta lista osvojila je dva od tri moguća mandata koja su trebali izglasati sugrađani iz Jugoslavije u ovom njemačkom velegradu. Sugrađani iz Jugoslavije iskoristili su svoje pravo biranje manje nego ijedna druga inozemna skupina. Zašto to i kako su te-

kle pripreme za ove demokratske (tajne!) izbore, izvijestit ćemo opširno u našem idućem broju.

FRANKFURT/M. 90.000,- DM za Svetog Oca

Milostinja koju su po želji kardinala Kuharića, monsinjora V. Stankovića i hrvatskih misionara 9. listopada 1983. skupili hrvatski vjernici u inozemstvu za potrebe Svetog Oca iznosi točno: 90.000,- DM. U svoti su samo oni iznosi koji su Naddušobrižničkom uredu prijavljeni do 12. listopada u podne. Ovaj je velikodušni dar naših vjernika predan Sv. Ocu Ivanu Pavlu II za vrijeme kanonizacije Leopolda Mandića, 16.10.1983. Svima srdačna hvala!

Gebühr bezahlt:

1F2384 E

Postvertriebsstück

Scholl + Klug Druckerei GmbH · 6082 Mörfelden-Walldorf 1